Lietas arhīva Nr. CA-0383-18/15
ECLI:LV:RAT:2018:0920.C29597613.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā, 2018.gada 20.septembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I. Ozola, tiesneši S. Beļajeva un A. Dundurs
ar sekretāru J.Vītoliņu
piedaloties prasītājas SIA "Dors DZ" pārstāvim /pers. B/, atbildētājas VAS "Latvijas Pasts" pārstāvei /pers. D/
atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 34, izskatīja civillietu SIA "Dors DZ" prasībā pret VAS "Latvijas Pasts" par servitūta nodibināšanu sakarā ar SIA "Dors DZ" apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 8.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1.] SIA „Dors DZ" 2013.gada 4.aprīlī, ar precizējumiem 2016.gada 16.maijā, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā cēlusi prasību pret VAS „Latvijas Pasts" nodibināt atbildētājai piederošajā zemes gabalā /adrese/, par labu prasītājai piederošajiem sliežu ceļiem Nr.40 un Nr.42 šādus servitūtus: 1) iebraucamajam ceļam 4,5 metru platumā un visā tā garumā; 2) zemei, uz kuras atrodas sliežu ceļš Nr.40 – 3,10 metru platumā uz katru pusi no minētā sliežu ceļa ass un 92 metru garumā; 3) zemei, kas piekļaujas zemes gabalam 3 metru platumā un 43 metru garumā gar minēto zemes gabalu robežu.

Saskaņā ar 2005.gada 21.februāra pirkuma līgumu Nr.Dju-210 starp SIA „Dors" un VAS „Latvijas dzelzceļš", SIA „Dors" nopirkusi sliežu pievedceļus Nr.40 un Nr.42.

Sliežu ceļš Nr.40 atrodas uz zemes gabala /adrese/. Īpašuma tiesības uz minēto zemes gabalu nostiprinātas VAS „Latvijas Pasts".

Sliežu ceļš Nr.42 atrodas uz zemes gabala /adrese//adrese//adrese//adrese//adrese//adrese/.

Līdz ar zemes gabala /adrese/, pāreju atbildētājas īpašumā SIA „Dors" nav izdevies noregulēt jautājumu par zemes lietošanu.

Ar 2012.gada 2.marta pirkuma līgumu Nr.Dz01/12 SIA „Dors" sliežu ceļus Nr.40 un Nr.42 pārdeva SIA „Dors DZ".

Valsts dzelzceļa administrācijas 2013.gda 21.februāra Dzelzceļa infrastruktūras (sliežu ceļu) reģistrācijas apliecība Nr.1728 apstiprina, ka prasītājs ir sliežu ceļu Nr.40 un Nr.42 īpašnieks un pārvaldītājs.

Sliežu ceļiem Nr.40 un Nr.42 nav iespējams piekļūt citādi, kā vien šķērsojot atbildētājai piederošo zemes gabalu. Līdztekus piekļūšanai sliežu ceļiem pa dzelzceļu transportējamo kravu izkraušanai/iekraušanai, sliežu ceļa īpašniekam nepieciešams tos uzturēt kārtībā.

Zemes gabala, uz kura atrodas sliežu ceļš Nr.42, īpašnieki ir Latvijas Republikas Satiksmes ministrija un VAS „Latvijas dzelzceļš", kuri neliedz prasītājai pieeju viņai piederošajam sliežu ceļam, taču sliežu ceļam ar transportlīdzekli iespējams piekļūt tikai šķērsojot VAS „Latvijas Pasts" piederošo zemes gabalu.

Prasība pamatota ar Civillikuma 2.panta pirmo daļu, 4., 5., 842., 851., 857., 1130., 1131., 1135., 1141., 1144., 1146., 1158.pantu, Dzelzceļa likuma 3.pantu, 4.panta pirmo daļu.

[2.] Atbildētāja paskaidrojumos prasību neatzīst un lūdz noraidīt.

[2.1.] Paskaidro, ka ar atbildētājai piederošo zemes gabalu saistīts tikai sliežu ceļš Nr.40.

2005.gada 21.februāra pirkuma līguma Nr.Dju-210 1.2.apakšpunkts nosaka, ka pārdodamais objekts atrodas VAS „Latvijas dzelzceļš" piederošās dzelzceļa infrastruktūras zemes nodalījuma joslā. Līguma 1.9.apakšpunkts nosaka, ka par zemes turpmāko lietošanu pircējs slēdz zemes nomas līgumu ar pārdevēju. Par zemes robežām un tās platību pircējs un pārdevējs vienojas atsevišķi. Pirkuma līgumā minētais attiecībā uz zemes gabala piederību neatbilst patiesībai. Ministru kabinets ar 2004.gada 30.novembra rīkojumu Nr.963 Par zemesgabalu ieguldīšanu VAS „Latvijas Pasts" pamatkapitālā, ir pieņēmis lēmumu atļaut Satiksmes ministrijai ieguldīt VAS „Latvijas Pasts" pamatkapitālā zemesgabalus, kas ierakstīti zemesgrāmatā uz valsts vārda Satiksmes ministrija personā.

SIA „Dors" ar 2005.gada 21.februāra pirkuma līgumu Nr.Dju-210 no VAS „Latvijas dzelzceļš" nopirkusi un tālāk pārdevusi prasītājai tikai dzelzceļa virsbūvi (sliedes, gulšņi).

Uz atbildētājas zemes gabala atrodošās prasītājai piederošās sliedes atbildētājas teritorijā beidzas ar strupceļu. Sliedes nav saistītas ne ar vienu no Dzelzceļa likuma 4.pantā minētajiem dzelzceļa infrastruktūras objektiem, kas nepieciešami objektu uzturēšanai, remontam un lietošanai.

Atbildētājas ieskatā sliežu ceļu Nr.40 varētu izmantot tikai ritošā sastāva novietošanai. Atbildētājai nav saprotams kā prasītāja varētu realizēt nepieciešamību piekļūt sliežu ceļiem transportējamo kravu iekraušanai un izkraušanai, ievērojot, ka bez sliedēm nav pieejams neviens cits infrastruktūras objekts.

Atbildētāja nav ierobežojusi prasītājai piekļuvi sliežu ceļiem. Pat, ja atbildētāja būtu vēlējusies liegt prasītājai piekļuvi savam īpašumam, šāda iespēja netika dota, jo prasītāja nav veikusi nekādas praktiskas darbības sliežu ceļu izmantošanai savā saimnieciskajā darbībā vai citiem mērķiem.

prasītāja nav pierādījusi, ka nenodibinot servitūtu par labu sliežu ceļam Nr.40, prasītājai būtu apgrūtināta īpašuma izmantošana komercdarbībā. Pie tam sliežu ceļi ir nekustamais īpašums tikai likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" izpratnē.

Ņemot vērā sliežu ceļu kā dzelzceļa infrastruktūras specifiku, atbildētāja kā kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieks nevarētu izmantot Civillikuma 1148.pantā noteikto tiesību pašai izmantot šajā servitūtā ietilpstošo tiesību, piemēram, šķērsot sliežu ceļu.

Atbildētāja uzskata, ka iespējams situācijas risinājums starp pusēm būtu vienošanās noslēgšana, kas garantētu juridisku stabilitāti SIA „Dors DZ" sliežu ceļa izmantošanā un VAS „Latvijas Pasts" par īpašuma apgrūtinājumu, saņemot pienācīgu atlīdzinājumu.

[3.] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 8.jūnija spriedumu prasība noraidīta.

[3.1.] Tiesa konstatējusi, ka 2005.gada 21.februārī starp SIA „Dors" un VAS „Latvijas Dzelzceļš" noslēgts pirkuma līgums Nr.Dju-210, saskaņā

ar kuru SIA „Dors" nopirkusi pārdevējai piederošo Rīgas pasažieru stacijas Tehniskā parka Sliežu pievedceļus Nr.40 un Nr.42, kuru kopējais garums ir 135 m. Līguma 1.2 punktā noteikts, ka pārdodamais objekts atrodas VAS „Latvijas Dzelzceļš" piederošās dzelzceļa infrastruktūras zemes nodalījuma joslā. Līguma 1.9.punktā noteikts, ka par zemes turpmāko lietošanu pircējs slēdz zemes nomas līgumu ar pārdevēju. Par zemes robežām un tās platību pircējs ar pārdevēju vienojas atsevišķi.

[3.2.] 2012.gada 2.martā starp SIA „Dors" un SIA „Dors DZ" noslēgts pirkuma līgums Nr.DZ01/12, saskaņā ar kuru SIA „Dors DZ" ir nopirkusi sliežu pievedceļus Nr.40 un Nr.42, kas atrodas /adrese/, kuru kopējais garums ir 135 m. Līguma 1.5.punktā noteikts, ka par zemes turpmāko lietošanu pircējs slēdz zemes nomas līgumu.

No Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas zemesgrāmatu nodaļas Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma tiesa konstatējusi, ka zemes gabala /adrese/, kadastra Nr./numurs A/, 4153 m2 platībā, uz kura atrodas nedzīvojamā ēka, īpašnieks ir VAS „Latvijas Pasts". Pamats: 2004.gada 30.novembra Latvijas Republikas Ministru kabineta rīkojums Nr.963. Iepriekšējais īpašnieks - Latvijas Republikas Satiksmes ministrija.

Ar Ministru kabineta 2004.gada 30.novembra rīkojumu Nr.963 „Par zemesgabalu ieguldīšanu VAS „Latvijas Pasts" pamatkapitālā, atļauts Latvijas Republikas Satiksmes ministrijai ieguldīt VAS „Latvijas Pasts" pamatkapitālā zemesgabalus, kas ierakstīti zemesgrāmatā uz valsts vārda Satiksmes ministrijas personā, tajā skaitā, zemes gabals /adrese/, kadastra Nr./numurs A/.

Lietā nav strīda, ka sliežu pievedceļš Nr.40 atrodas uz zemes gabala /adrese/, kadastra Nr. /numurs A/, kas pieder atbildētājai.

[3.3.] Saskaņā ar Zemesgrāmatu apliecību Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas Zemesgrāmatu nodaļas Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs B/, nekustamais īpašums ar kadastra Nr./numurs C/, Sliežu ceļš Nr.42 atrodas uz zemes gabala /adrese//adrese//adrese//adrese//adrese//adrese/, īpašnieks ir Latvijas Republikas Satiksmes ministrija.

Tiesa norādījusi, ka no Dzelzceļa likuma 4.panta izriet, ka dzelzceļa infrastruktūrā neietilpst tikai un vienīgi dzelzceļa virsbūve (pievadsliežu ceļi), tā ir kompleksa inženierbūve un tai ir jābūt saistītai ar zemes gabalu.

Atsaucoties uz Dzelzceļa likuma 5.panta pirmo un trešo daļu, tiesa norādījusi, ka prasītājai piederošie sliežu ceļi nav publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūra.

Minēto apliecina 2013.gada 21.februāra Dzelzceļa infrastruktūras (sliežu ceļu) reģistrācijas apliecība Nr.1728, kuras 3.punktā noteikts, ka SIA „Dors DZ" dzelzceļa pievedceļi Nr.40, 42 ir privātās lietošanas infrastruktūra.

Tiesa atsaukusies uz Ministru kabineta 1998.gada 29.decembra noteikumu Nr.489 „Dzelzceļa infrastruktūras (sliežu ceļu) valsts reģistrācijas un uzskaites kārtība" 12.11.1 punktu, kurā noteikts, ka Valsts dzelzceļa administrācija reģistrā iekļauj īpašnieka sniegto informāciju par tās zemes vienības kadastra apzīmējumu, uz kuras izvietota dzelzceļa infrastruktūra.

Iepriekš minētajā reģistrācijas apliecībā Nr.1728, norādīti kadastra apzīmējumi /numurs D/un /numurs E/

Atbildētājai piederošā zemes gabala kadastra numurs ir /numurs/

[3.4.] Tiesa norādījusi, ka servitūts kā lietu tiesību institūts ir lietojuma tiesība, t.i., tiesība uz svešu lietu lietošanas ziņā, servitūts ir kalpojošā nekustamā īpašuma aprobežojums lietošanas ziņā.

Atsaucoties uz Civillikuma 1130. un 1141.pantu, tiesa norādījusi, ka gan valdošais, gan kalpojošais nekustamais īpašums ir patstāvīgs nekustamais īpašums, kas ierakstīts atsevišķā zemesgrāmatas nodalījumā (sk. G.Višņakova, K.Balodis. Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans īpašums, 1998, 73.lpp.).

No minētā secināts, ka servitūta nodibināšanai nepieciešams konstatēt gan valdošā, gan kalpojošā nekustamā īpašuma pastāvēšanu.

Pēc savas juridiskās būtības servitūts ir svešas lietas lietošanas tiesība. Valdošās lietas īpašnieka tiesība uz servitūtu dod viņam zināmas tiesības uz kalpojošo lietu un tādējādi aprobežo kalpojošās lietas īpašnieka tiesības (sk. J.Rozenfelds. Lietu tiesības. 3.labotais un papildinātais izdevums. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004, 155.lpp.).

Izlemjot jautājumu par servitūta nodibināšanu, būtiski ir konstatēt nepieciešamību nodrošināt valdošo nekustamo īpašumu ar labumu ne tikai nejauši vai uz kādu laiku, bet ar savām pastāvīgām īpašībām (Civillikuma 1146.pants). Minētais izriet no Civillikuma 1135.panta jēgas, kas noteic, ka servitūtam ir jādod labums tā izlietotājam. Pēc vispārīgā principa tas nodibināms apmērā, kas vismazāk apgrūtina kalpojošo īpašumu (sal. G.Višņakova, K.Balodis. Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans īpašums, 1998, 130.lpp.).

Saskaņā ar Civillikuma 1139.panta jēgu, servitūta izlietotājam sava tiesība jāizmanto tā, lai īpašnieka (kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieka) tiesības uz savu lietu tiktu ierobežotas tikai tiktāl, ciktāl šāds ierobežojums ir absolūti nepieciešams. Servitūts nav nodibināms valdošā nekustamā īpašuma ērtības labad (sk. Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 9.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-8).

Tiesa atsaukusies uz Civillikuma 1231.pantu un norādījusi, ja servitūts tiek nodibināts ar tiesas spriedumu, tiesai ir jārespektē īpašnieka pilnīgas varas tiesības pār lietu, tāpēc nodibināt servitūtu tiesa drīkst tikai īpašas nepieciešamības gadījumā. Minēto apstiprina Satversmes tiesas spriedums par Civillikuma 1231.panta 2.punkta atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 105.pantam, ka tiesai, nodibinot servitūtu, ir piešķirta plaša rīcības brīvība, taču tā ir saistīta ar spēkā esošajām tiesībām un tai ir taisnīgi jāsamēro pušu pretējās intereses. Samērojot pušu intereses, tiesai, cik vien tas iespējams, ir jāievēro kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieka tiesības. Tas secināms no Civillikuma 928. un 1132. panta normām, kurās ietverti noteikumi par īpašuma tiesību un servitūta apmēru. Saudzējoša pieeja kalpojošās lietas īpašnieka tiesību ierobežošanai ir īpaši svarīga gadījumos, kad servitūta nodibināšanas rezultātā kalpojošās lietas īpašniekam pilnībā zūd iespēja lietot savu īpašumu vai tā daļu.

Tiesību doktrīnā un judikatūrā ir atzīts, ka servitūts nav nodibināms valdošā nekustamā īpašuma īpašnieka ērtības labad (sk. G.Višņakova, K.Balodis. Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans īpašums, 1998, 67.lpp.; Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 9.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-8, 2009.gada 12.augusta sprieduma lietā Nr.SKC-192 8.punktu).

2006.gada tiesu prakses apkopojuma secinājumu 16.punktā noteikts, ka servitūts dod labumu valdošajam nekustamajam īpašumam un tā izlietotājam (Civillikuma 1135.pants). Jēdzieni „labums servitūta izlietotājam" un „taisnprātība, saudzējot kalpojošo nekustamo īpašumu" vērtējami objektīvi, nesaistot tos ar subjektīvām personu interesēm.

Tiesa pievienojusies atbildētājas argumentam, ka sliežu pievadceļi ir nekustamais īpašums tikai likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" izpratnē.

Nav šaubu par to, ka viens no servitūta nodibināšanas veidiem ir servitūta nodibināšana ar tiesas spriedumu (Civillikuma 1231.panta 2.punkts), taču arī tam ir nepieciešams konstatēt jau minētos likumā noteiktos priekšnoteikumus (valdošā un kalpojošā nekustamā īpašuma pastāvēšana un servitūta nodibināšanas nepieciešamība). Ja kalpojošais nekustais īpašums nepastāv (nav ierakstīts zemesgrāmatā), tad arī nav iespējams servitūtu nodibināt.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojumā "Par tiesu praksi lietās, kas izriet no servitūtu tiesībām", kas apstiprināts ar Senāta Civillietu departamenta tiesnešu un Civillietu tiesu palātas tiesnešu kopsēdes 2006.gada 22.decembra lēmumu, 15.punktā norādīts, ka servitūta nodibināšanas prasība ir noraidāma, ja nav konstatēta valdošā nekustamā īpašuma nepieciešamība servitūtu nodibināt.

Ievērojot minēto, tiesa atzinusi, ka prasītāja nav pierādījusi, ka nenodibinot servitūtu sliežu ceļam Nr.40, prasītājai būtu apgrūtināta īpašuma izmantošana komercdarbībā, līdz ar ko izskatāmajā lietā zemes lietošanas tiesības starp pusēm nevar tikt regulētas ar servitūtu nodibināšanu, bet gan pusēm slēdzot zemes nomas līgumu.

[3.5.] Attiecībā par prasījumu – nodibināt servitūtu zemei, kas piekļaujas zemes gabalam ar kadastra Nr./numurs E/– 3 metru platumā un 43 metru

garumā gar minēto zemes gabalu robežu, tiesa atzinusi, ka tas nav pamatots, jo minētais zemes gabals nepieder prasītājai un atbildētāja nekādā apmērā nav saistāma ar prasījumu ar sliežu ceļu Nr.42.

[4.] Prasītāja SIA "Dors DZ" iesniegusi apelācijas sūdzību par minēto spriedumu pārsūdzot to pilnā apmērā.

[4.1.] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka prasītājai piederošais sliežu ceļš Nr.40 atrodas uz atbildētājai piederošā zemes gabala /adrese/. Ar lietā esošajiem pierādījumiem ir pierādīts un atbildētāja nav apstrīdējusi, ka prasītājai nav citu iespēju piekļūt viņai piederošajam sliežu ceļam, kā tikai izmantojot atbildētājas īpašumā esošo zemi, t.sk., iebraucamo zemi.

Nav pamata apšaubīt, ka servitūts, kas tiktu nodibināts par labu prasītājai piederošajam sliežu ceļam Nr.40, pilnībā atbilstu Civillikuma 1135. un 1146.pantā noteiktajam, proti, prasītājai kā juridiskai personai tās īpašumā esošos sliežu ceļus ir nepieciešams izmantot komercdarbībai, kuras veikšana nav aprobežota ne ar kādiem termiņiem.

Apelātores ieskatā nav pamatota tiesas atsaukšanās uz tiesību literatūrā un judikatūrā atzīto, ka servitūts nav nodibināms valdošā īpašuma īpašnieka ērtības labad, kā arī secinājumam, ka prasītāja neesot pierādījusi to, ka nenodibinot servitūtu, būtu apgrūtināta sliežu ceļa Nr.40 izmantošana komercdarbībā, proti, minētais secinājums ir pilnīgā pretrunā ar lietas izskatīšanas gaitā konstatēto, t.sk., arī to, ka atbildētāja faktiski nenoliedz, ka prasītājai pieeja minētajam sliežu ceļam netiek nodrošināta.

[4.2.] Zemes nomas līgumu iespējams slēgt tikai tad, ja pušu starpā ir panākta vienošanās par līguma noteikumiem, kas sarunās starp prasītāju un atbildētāju nav izdevies. Tādējādi konkrēto tiesisko attiecību noregulēšanai prasītājai ir tiesības lūgt servitūta nodibināšanu ar tiesas nolēmumu.

Saskaņā ar spēkā esošo materiāltiesisko regulējumu un tiesu praksi piespiedu nomas tiesisko attiecību subjekti ir zemes īpašnieks un ēkas, kas ir patstāvīgs īpašuma objekts, īpašnieks, kas nozīmē, ka nav iespējams lūgt tiesu uzlikt par pienākumu zemes īpašniekam slēgt zemes nomas līgumu ar dzelzceļa infrastruktūras īpašnieku.

[4.3.] Nav pareizs tiesas secinājums, ka prasījums nodibināt servitūtu zemei, kas piekļaujas ar kadastra apzīmējumu Nr./numurs E/– 3 metru platumā un 43 metru garumā gar minēto zemes gabala robežu, neesot pamatots, jo tas nepieder atbildētājai.

Zemes gabala ar kadastra apzīmējumu Nr./numurs E/īpašnieki – Latvijas Republikas Satiksmes ministrija un VAS "Latvijas Dzelzceļš" neliedz prasītājai pieeju viņai piederošajam sliežu ceļam Nr.42. Vienlaikus minētajam sliežu ceļam ar transportlīdzekli iespējams piekļūt tikai šķērsojot VAS "Latvijas pasts" piederošo zemes gabalu ar kadastra apzīmējumu Nr./numurs A/.

[4.4.] Pārsūdzētais spriedums cita starpā pamatots ar argumentu, ka prasītājas īpašumā esošie sliežu ceļi esot nekustamais īpašums tikai likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" izpratnē. Minēto argumentu ir paudusi atbildētāja un tas nav pamatots ar materiāltiesisko regulējumu. Nav nekāda pamata uzskatīt, ka jebkāds lietu tiesību objekts saskaņā ar vienu normatīvo aktu varētu būt atzīstams par nekustamu lietu, bet citu normatīvo aktu izpratnē tas par nekustamu lietu nebūtu uzskatāms. Tā kā lietā nepastāv strīds par to, ka prasītājai piederošie sliežu ceļi ir apliekami ar nekustamā īpašuma nodokli, kā arī tie atbilst Civillikuma 842.pantā minētajām nekustamas lietas pazīmēm, apelātores ieskatā tie ir atzīstami par nekustamo īpašumu.

[5.] VAS "Latvijas Pasts" iesniegusi paskaidrojumus par apelācijas sūdzību, lūdzot to noraidīt.

[5.1.] Paskaidrojumos norādīts, ka pirms lūgt nodibināt servitūtu, jāsakārto īpašums, lai tas būtu dzelzceļa infrastruktūras objekts, ko veido dzelzceļa virsbūve un zeme zem sliežu ceļiem. Šo mērķi ir iespējams sasniegt, radot zemes nomas attiecības - ar līgumu vai tiesas spriedumu.

No minētā izriet, ka sliežu ceļi, par labu kuriem prasītāja lūdz nodibināt servitūtu, nav nekustamais īpašums un par labu tiem servitūts nevar tikt nodibināts. Pie tam sliežu ceļš Nr.42 nav saistīts ar VAS "Latvijas Pasts" piederošo nekustamo īpašumu, prasītāja nav pierādījusi savu saistību ar Latvijas Republikai Satiksmes ministrijas personā piederošo nekustamo īpašumu, kas robežojas ar VAS "Latvijas Pasts" piederošo zemes gabalu.

[5.2.] Norāda, ka pretēji apelācijas sūdzībā paustajam viedoklim, ievērojot, ka zemes piespiedu nomas jēdziens juridiskajā praksē radās tikai līdz ar likuma "Par atjaunotās Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" stāšanos spēkā, Civillikuma 2123.pantā likuma darbības laikā grozījumi nav veikti, jāsecina, ka prasītājai ir iespēja celt prasību par zemes nomas attiecību nodibināšanu ar tiesas spriedumu.

[6.] Tiesas sēdē prasītājas SIA "Dors DZ" pārstāvis /pers. B/ uzturēja prasību un apelācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem.

Papildus norādīja, ka, atbilstoši Dzelzceļa likuma 5.panta trešajai daļai (likuma redakcijā, kas bija spēkā uz prasības celšanas brīdi), prasītājai piederošie sliežu ceļi pielīdzināmi publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūrai, līdz ar ko, saskaņā ar Dzelzceļa likuma 15.panta trešo daļu, kas attiecībā pret Civillikumu ir speciālais likums, prasītājai uz likuma pamata nosakāmas servitūta tiesības uz atbildētājai piederošo zemi, uz kuras atrodas prasītājai piederošie sliežu ceļi.

Atbildētājas VAS "Latvijas Pasts" pārstāve /pers. D/ tiesas sēdē neatzina apelācijas sūdzību un prasību, uzturēja rakstveida paskaidrojumos norādīto.

Motīvu daļa

[7.] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība ir noraidāma.

[8.] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmajā daļā noteikto apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību /…/ tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Ar apelācijas sūdzību spriedums tiek pārsūdzēts pilnā apmērā.

Civilprocesa likuma 430.panta trešajā daļā noteikts, ka fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

[9.] Lietā nepastāv strīds, ka saskaņā ar 2005.gada 21.februāra Pirkuma līguma Nr.Dju-210, kas noslēgts starp VAS "Latvijas dzelzceļš kā pārdevēju un SIA "DORS" kā pircēju 1.2.apakšpunktu pārdevēja atsavinātie sliežu pievedceļi Nr.40 un Nr.42 atrodas uz VAS "Latvijas dzelzceļš" piederošās dzelzceļa infrastruktūras zemes nodalījuma joslā. Saskaņā ar Pirkuma līguma 1.9.apakšpunktu, par zemes turpmāko lietošanu pircējs slēdz zemes nomas līgumu ar pārdevēju.

Saskaņā ar 2012.gada 2.marta Pirkuma līgumu Nr.DZ01/12, SIA "Dors" atsavinājusi prasītājai sliežu pievedceļus Nr.40 un Nr.42. Pirkuma līguma 1.5.apakšpunktā noteikts, ka par zemes turpmāko lietošanu pircējs slēdz zemes nomas līgumu.

Sliežu pievedceļš Nr.40 atrodas uz atbildētājai piederošā zemes gabala /adrese/. Sliežu ceļš Nr.42 atrodas uz Latvijas Republikas Satiksmes ministrijai piederošā zemes gabala /adrese//adrese//adrese//adrese/ un /adrese/.

Civillikuma 842.panta piezīmē, teikts, ka dzelzceļš ar visiem saviem piederumiem pieskaitāms nekustamām lietām, bet kuģi ar visiem saviem piederumiem - kustamām lietām.

Dzelzceļa likuma 3.pants noteic, ka dzelzceļš ir transporta sistēma, kura kā organizatoriski tehnisks komplekss ietver dzelzceļa infrastruktūru.

Dzelzceļa likuma 4.pants noteic, ka dzelzceļa infrastruktūra ir kompleksa inženierbūve, kurā ietilpst: 1) dzelzceļa virsbūve [sliedes (sliežu ceļi), pārmiju pārvedas, gulšņi, balasts un citi virsbūves elementu piederumi], pārbrauktuves un pārejas; 2) zeme zem sliežu ceļiem (zemes klātne un dzelzceļa zemes nodalījuma josla), inženiertehniskās būves (tilti, ceļa pārvadi, caurtekas, ūdens novadīšanas ietaises, komunikāciju kanāli, atbalsta sienas vai

aizsargsienas u.tml.); 3) robežzīmes un aizsargstādījumi; 4) dzelzceļa signalizācijas, centralizācijas un bloķēšanas līnijas, iekārtas vilcienu kustības drošības garantēšanai, pārmiju stāvokļa un signālu regulēšanai, luksofori, signālrādītāji un signālzīmes; 5) dzelzceļa telekomunikācijas tīkli; 6) dzelzceļa elektroapgādes gaisvadu un kabeļu līnijas, kontakttīkli, transformatoru un vilces apakšstacijas; 7) stacijas, izmaiņas punkti un pieturas punkti; 8) ēkas un būves, kas nepieciešamas dzelzceļa infrastruktūras objektu uzturēšanai, remontam un lietošanai.

Dzelzceļa infrastruktūrā ietilpst arī gaisa telpa un zemes dzīles dzelzceļa zemes nodalījuma joslā, ciktāl tas nepieciešams dzelzceļa infrastruktūras objektu ekspluatācijai, aizsardzībai un dzelzceļa satiksmei.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 19.februāra lietā Nr.SKA-0056-15 norādīts, ka saskaņā ar Dzelzceļa likuma 4.panta pirmo daļu dzelzceļa infrastruktūra ir kompleksa inženierbūve, kurā citastarp ietilpst dzelzceļa virsbūve [sliedes (sliežu ceļi), pārmiju pārvedas, gulšņi, balasts un citi virsbūves elementu piederumi], pārbrauktuves un pārejas (1.punkts). Tātad sliedes, gulšņi, balasti u.c. virsbūves elementu piederumi ir vieni no dzelzceļa virsbūves, kas ir daļa no dzelzceļa infrastruktūru veidojošām konstrukcijām, elementiem.

Tādējādi, saskaņā ar 2012.gada 2.marta Objekta nodošanas un pieņemšanas aktu Pirkuma līgumam Nr.DZ01/12, prasītāja, iegādājoties sliedes un gulšņus, ir ieguvusi īpašumā daļu no dzelzceļa infrastruktūru veidojošām konstrukcijām, elementiem, nevis atsevišķu dzelzceļa infrastruktūru.

Civillikuma 1130.pantā noteikts, ka servitūts ir tāda tiesība uz svešu lietu, ar kuru īpašuma tiesība uz to ir lietošanas ziņā aprobežota kādai noteiktai personai vai noteiktam zemes gabalam par labu.

Atbilstoši minētajā tiesību normā ietvertajai definīcijai servitūts ir tiesība uz svešu lietu.

Savukārt, atbilstoši Civillikuma 1141.pantam, katra reālservitūta pastāvēšanai vajadzīgi divi nekustamie īpašumi, no kuriem viens apgrūtināts otram par labu; pirmais ir saistītais jeb kalpojošais, otrais tiesīgais jeb valdošais.

Juridiskajā literatūrā norādīts, ka pēc savas juridiskās dabas servitūts ir svešas lietas lietošanas tiesība, kas piešķirta servitūta izlietotājam (sk. V.Sinaiskis. Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. R., 1940, 75.lpp.). Reālservitūta attiecība veidojas starp divu nekustamu lietu īpašniekiem, ja šīs lietas nepieder vienām un tām pašām personām, no kurām viens apgrūtināts otram par labu (sk. Jānis Rozenfelds. Lietu tiesības. 4.labotais, papildinātais izdevums. Apgāds Zvaigzne ABC, 2011., 143.lpp.).

Servitūts nevar tikt nodibināts uz servitūta izlietotāja paša lietu, jo jebkura tiesība, kuru iespējams piešķirt ar servitūtu, tāpat ietilpst viņa īpašuma tiesības sastāvā. Tāpēc, piemēram, divu blakus esošu nekustamu īpašumu īpašnieks nevar nodibināt reālservitūtu uz vienu no šiem īpašumiem par labu otram īpašumam (sk. G.Višņakova, K.Balodis. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Lietas; Valdījums; Tiesības uz svešu lietu. R.: Mans Īpašums, 1998, 64.lpp.).

Atbilstoši Civillikuma 1237.panta 2.punktam, kā personālie, tā reālie servitūti izbeidzas ar tiesības un pienākuma sakritumu vienā personā.

Tiesības un pienākuma sakritums vienā personā nozīmē to, ka izlietotājs kļūst par kalpojošās lietas īpašnieku vai kalpojošās lietas īpašnieks pārņem izlietotāja tiesības, nezaudējot savas īpašuma tiesības uz kalpojošo lietu (sk. G.Višņakova, K.Balodis. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Lietas; Valdījums; Tiesības uz svešu lietu. R.: Mans Īpašums, 1998, 135.lpp.).

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2015.gada 15.septembra spriedumā lietā /pers. K/-171 norādīts, ka, kad visi kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieki kopīgi ieguvuši valdošo, tātad ir iestājies sakritums (confusio) – t.i., kad īpašuma tiesības uz valdošo un kalpojošo lietu sakrīt vienā personā, kas ir pamats, lai izbeigtos servitūts.

Ievērojot, ka atbildētāja ir īpašniece gan zemei zem sliežu pievedceļa Nr.40, gan iebraucamajam ceļam, kas nodrošina pieeju pie sliežu ceļa Nr.40, reālservitūtu nevar nodibināt, jo to nepieļauj likums.

Tādējādi pirms lūgt nodibināt servitūtu, jāsakārto īpašums, lai tas būtu dzelzceļa infrastruktūras objekts, ko veido dzelzceļa virsbūve un zeme zem sliežu ceļiem. Šo mērķi ir iespējams sasniegt, radot zemes nomas attiecības - ar līgumu vai tiesas spriedumu.

[9.1.] Vērtējot apelācijas instances tiesas sēdē prasītājas pārstāvja izteiktos argumentus, ka prasītājai servitūta tiesības nodibināmas, saskaņā ar Dzelzceļa likuma 15.panta trešo daļu, kas attiecībā pret Civillikumu ir speciālais likums, jo, atbilstoši Dzelzceļa likuma 5.panta trešajai daļai (likuma redakcijā, kas bija spēkā uz prasības celšanas brīdi), prasītājai piederošie sliežu ceļi pielīdzināmi publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūrai, Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka, atbilstoši Dzelzceļa likuma 8.pantam dzelzceļa infrastruktūra Latvijā ir pakļauta valsts reģistrācijai un uzskaitei, kas veicama saskaņā ar Ministru kabineta 1998.gada 29.decembra noteikumiem Nr. 489 "Dzelzceļa infrastruktūras (sliežu ceļu) valsts reģistrācijas un uzskaites kārtība", kas nosaka arī pievedceļu reģistrācijas kārtību un uzskaiti.

Dzelzceļa likuma 5.panta pirmās daļas 1.,2. punkts noteic, ka dzelzceļa infrastruktūra atkarībā no tās izmantošanas iedalāma šādi: 1) publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūra. Tā ir atklāta kravu un pasažieru pārvadājumiem vai tehnoloģisko procesu nodrošināšanai, ievērojot vienlīdzības principu, un tā ir reģistrēta dzelzceļa infrastruktūras reģistrā kā publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūra. Publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras statuss tiek piešķirts ar Ministru kabineta rīkojumu; 2) privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūra. Tās sliežu ceļus pārvadājumiem vai komercsabiedrības tehnoloģisko procesu nodrošināšanai izmanto īpašnieks vai citas personas īpašnieka uzdevumā vai ar īpašnieka atļauju, un tā ir reģistrēta dzelzceļa infrastruktūras reģistrā kā privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūra.

Atbilstoši minētajam, jautājumus par publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras statusa piešķiršanu tiek izlemts ar Ministru kabineta rīkojumu.

Dzelzceļa likuma 5.panta trešajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā uz prasības celšanas brīdi) noteikts, ka, ja privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūru izmanto piekļūšanai citiem īpašniekiem piederošai dzelzceļa infrastruktūrai, tā lietošanas un slēgšanas nosacījumu ziņā pielīdzināma publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūrai. Līdz ar ko pantā minētāja gadījumā tiek piemēroti dzelzceļa infrastruktūras lietošanas un slēgšanas nosacījumi, bet privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūrai netiek piešķirts publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras statuss.

[10.] Ievērojot, kas nepastāv pamats servitūta nodibināšanai, bez ievērības atstājami apelācijas sūdzības [4.1.] norādītie argumenti.

[11.] Sarakste lietas materiālos apliecina, ka SIA „Dors" un VAS „Latvijas Pasts" ir risinājušas jautājumu par zemes gabala /adrese/, lietošanu, t.sk., par zemes zem sliežu ceļa Nr.40 nomas līguma noslēgšanu, bet jautājums nav atrisināts.

No apelācijas instances tiesas sēdē sniegtajiem pušu paskaidrojumiem secināms, ka pušu starpā pastāv strīds par iespējamo nomas maksu. Līdz ar ko, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, ievērojot, ka zemes piespiedu nomas jēdziens juridiskajā praksē radās tikai līdz ar likuma "Par atjaunotās Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" stāšanos spēkā, Civillikuma 2123.pantā likuma darbības laikā grozījumi nav veikti, prasītājai ir iespēja celt prasību par zemes nomas attiecību nodibināšanu ar tiesas spriedumu.

[12.] Vērtējot argumentus apelācijas sūdzībā attiecībā uz piekļuvi sliežu ceļam Nr.42, nodibināt servitūtu zemei, kas piekļaujas zemes gabalam ar kadastra Nr./numurs E/– 3 metru platumā un 43 metru garumā gar minēto zemes gabalu robežu, Civillietu tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas pamatojumam, ka zemes zem sliežu ceļa Nr.42, kā arī pieguļošais zemes gabals, kas robežojas ar VAS "Latvijas Pasts" piederošo zemes gabalu pieder Latvijas Republikai Satiksmes ministrijas personā, prasītājai pieder sliedes un gulšņi, līdz ar ko atbildētāja nekādā apmērā nav saistāma ar prasījumu par sliežu ceļu Nr.42.

[13.] Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka pirmās instances tiesa ir pareizi novērtējusi lietas apstākļus un ir taisījusi pareizu spriedumu par prasības noraidīšanu.

[14.] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktu, 42.panta pirmo daļu no prasītājas valsts ienākumos piespriežami

nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi - 12,03 EUR.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu sprieduma labprātīgas izpildes termiņš nosakāms 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 431. - 434.pantu, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a:

SIA „Dors DZ" prasību pret VAS „Latvijas Pasts" par servitūta nodibināšanu - pilnīgi noraidīt.

Piedzīt no SIA „Dors DZ", reģistrācijas Nr.40103515761, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 12,03 EUR (divpadsmit *euro*, 3 centi) valsts ienākumos.

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi iemaksājami kontā Nr.LV51TREL2190458019000, saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, saņēmēja banka: Valsts kase, kods TRELLV22. Samaksu apliecinošs dokuments jāiesniedz Rīgas apgabaltiesā.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentam 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā.

Tiesnese: I.Ozola

Tiesnese S.Beļajeva

Tiesnesis A.Dundurs